

MIJAĆ (163) *vb impf*

inf mijać (12). ◇ *praes 1 sg* mijam (16); -am (12), -am : -(a)m *Calep* (2:2). ◇ *2 sg* mijasz (6). ◇ *3 sg* miją (30). ◇ *1 pl* mijamy (3). ◇ *2 pl* mij(a)cie (1). ◇ *3 pl* mijają (20). ◇ *praet 1 sg m* mijiał(e)m (2). ◇ *3 sg m* mijiał (9). ◇ *f* mijiała (1). ◇ *1 pl m pers* -śmy mijali (1). ◇ *3 pl m pers* mijali (6). *subst* mijały (1). ◇ *fut 1 sg m* mijać będę (1). ◇ *3 sg m* będzie mijiał (2). ◇ *imp 2 sg* mijaj (18); -aj (17), -(a)j (1). ◇ *3 sg* niech miją (2). ◇ *2 pl* mijajcie (1). ◇ *con 3 sg m* by mijiał, mijiałby (3). ◇ *n* by mijają (1). ◇ *3 pl m pers* by mijali (1). *subst* by mijały (1). ◇ *part praes act* mijając (25).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Przechodzić, przejeżdżać obok kogoś lub czegoś; praeterire Calep, Cn; praetergredi transire Mącz, Calep; praetervolare Mącz, Cn (59) : RejWiz 179; Boos [...] gdy wyźrzał fwego przyrodnego /[...] á on mija [cum ... vidisset propinquum praeterire]/ rzekł do niego: Stąp lám máluczko á liądź thu Leop Ruth 4/1, Ps 128/8, Ier 22/20; RejFig Dd5; Chytry widząc niefzczęście kryie fię/ á profcączkowie niedbale miiáiąc [transierunt] fzkodę podeymuią. BibRadz Prov 27/12; Praetervolo, Mimo lecę/ miyam. Mącz 506a, 75a, 105d, 148a; Iesli miyalz poftoy málo/ A przypátrz fie co fie sftáło RejZwierc [238]; A gdy krol mijiał [fuit rege transeunte]/ tedy on wołał do krolá BudBib 3.Reg 20/40 [39], Prov 26/17; A mijáiąc vyrzał Lewiego [praetergrediens vidit Levi] (fyná) Alfeufzowego fiedzącego ná cle BudNT Mar 2/14; czemu ią [winnicę] tárgáią/ Którzy w drógę kolwiek idąc imo nie mijáią? KochPs 121; PÓmálu pátniku mijay chcefzli íść fpokoim KlonŻal C3v; Praeterequito – Iadaczmyam. Calep 842a; Transeo – Przechodzę myam. Calep 1079a, 842a, b; Ray tám gdzie oná fiedzi: á którędy miia/ Zá iéy ftopámi róza wftawa/ y leliia KochFrag 25; LatHar 606; niechcę was teraz widzieć miiáiąc [Nolo enim vos modo in transitu videre] WujNT 1.Cor 16/7.*

mijać kogo (13): RejPs 196v; kto czie [lwa w klatce] miya Mowicz tocz fspetna beftia RejRozm 407; A iż fie przechadzáiąc wftyfcy go [młodzieńca] mijáią/ A iáko o opcego/ práwie nic niedbáią. RejWiz 180; BielKron 451; A gdy vftyfzał onę thłuźczą kthora go mijáłá/ pytał fie coby tho było. RejPos 66v, 210, 211; RejZwierc 224; KochPieś 49; PaprUp C2; ActReg 70; GostGosp 94. Cf »[kogo] mijać w przygodzie«.

mijać co (15): LibLeg 11/159v; KrowObr 70v; Miyáiąc kierz Cypryfu vderzył fie w nogę. RejWiz 107v; RejFig Ee3v; BYł Cefarz ieeden Rzymfki/ co czápkę zeymował/ Gdy miyal fzubienicę RejZwierc 111, 115v; BielKron 21v; RejZwierc 220; KochPs 44; SkarŻyw 285; KolakSzczęśl Av; támże mijay zdrow Niefzáfki oftrow. KlonFlis Gv, F2v, Gv. Cf »przechodzić a mijać«.

W połączeniu z przeczeniem wyraża zalecenie wykonania czegoś (2): Niechayże tedy páthrzy tzłowiek wftelki/ áby Wody Swięconey niemijał/ iżeby fie ią pokropić niemiał. KrowObr 70v; Lecźże [...] bliźniego fwoiego ná cieie iego/ á nie miyay go ná drodze leżącego RejPos 211.

Zwroty: »mijać z daleka« (2): Która [Bogumiła] iákoby źrzóbek [...] pędem człowieká Mija zdáleká. KochPieś 49; GosłCast 42.

»imo [o kogo] mijać« (1): Pan też potym nie długo/ tuż imo oń miyal HistHel C3v.

»[kogo] w przygodzie mijać« = nie udzielić potrzebującemu pomocy (1): Tám przyiaćiel co z nim pijał/ Będzie cię w przygodzie mijiał. KochMRot A4.

Szereg: »przechodzić a mijać« (1): rodzicy iey [św. Jagnieszki] [...] nocy iedney/ vyrzą iáwnie wielki poczet panienek vbránych wdziwne piękne łzáty [...] á ony przechodzą á mijaią to mieyńce ná którym byli. *SkarŻyw* 70.

W przeni (6) :

mijać kogo (5), *co* (1): *KochPs* 168; Dla próżney ławy [...] y wrzędow ktore was czełto mijaią/ takie niebezpieczeństwá podeymuiecie: á tu dla Páná łwego [...] żáłuiecie łię? *SkarŻyw* 46; Ponieważ tedy widzę/ że mię twóy dar miia/ Weźmifz y świádká dáru łwego *KochFr* 54; *KochPieś* 26; *GrabowSet* Rv. Cf *Zwrot*.

Zwrot: »mijac ucho« = *nie być słyszany* (1): Cály dzień wołam/ [...] A ty próśb niechcesz przyiąć mych [Boże] do siebie. [...] wołanie moje Nieprzeiednáné mija vcho twoie. *KochPs* 30.

2. Omijać kogoś lub coś (16) :

Zwrot: »[co] daleko [= z daleka] mijać« (2): Mołkwy wízędzie ná zamcech/ będą tłumy wielkie/ [...] Ale moi łynowie/ co tylko pátrzáiá/ Lupow/ wiázdow/ á zamek dáłeko [!] mijaią. *BielSat* M4v [idem] *BielSjem* 35. Cf *W przeni*.

W przeni (6) :

W połączeniu z przeczeniem oznacza pewność zaistnienia określonej sytuacji (1): Toż nas i z tego za takim porządkiem, na ktory się WM zgad(z)acie, potka, iż z listem tylko, ktory nas z każdego sejmu nie mija, pojedziem. *Diar* 36.

Fraza: *mit.* »niech młody włos mija Atrope« = *niech nie umierają młodzi* (1): PRośzę/ moy Pánie/ niech dáłeko z łtrony Młody włos mija/ Atrope łtráźliwa *GrabowSet* C4v.

Zwroty: »[co] daleko (a. daleko z strony) mijac; stroną i daleko mijac« [szyk zmienny] (3; 1): [nie masz żadnego] á łnadż nie tylko áby go [Kościół] ráthowác á podźwignąc miá/ ále ielźcze gi łtroną y dáłeko miyamy/ y [...] tłoczemy á depcemy. *LubPs* A5; *KochPs* 183; nie chcą rozumiec z iakiem niebezpieczeństwem rzeczypołpolitéy ten łpór o wiaré złączón ieft: [...] krés rozmnożenia chwały Páńłkiéy/ do którégó łie oni biorą/ dáłeko miiaią: abowiem wznofzą rołtérk miedzy ludzi *KochWr* 25. Cf *Fraza*.

bibl. »mijać ścieżki daleko złośliwych« = *unikac grzechu, nie stowarzyszac się ze złymi* (2): mijam łciéłzki dáłeko złośliwych/ A trzymam łye/ iákoś kazał/ twych praw łwiętobliwych. *KochPs* 183, 21.

a. *Nie przejeżdżac lub nie przechodzić przez coś* [co] (8) : Mijáli ná ten czás [połowie] Wilno/ vdáli łie po práwey łtronie Wilná ku wíchodu Słóńcá/ ná Solne *BielKron* 435v; *StryjKron* 406; Tám mijaiąc głębokie łeżioro Łukoie/ [...] Pułciłés lud w zagony *KochJez* Bv; *ActReg* 48, 56; Lecż iáko zdryca włáfny/ łpołobem złóđzieyłkim Miia miáłtá y grody: Srog ieft ludziom wieyłkim. *KlonWor* 30.

W połączeniu z przeczeniem wyraża polecenie wykonania czegoś (2): OKazáli Przywiléy [...] w którym Król Kázimiérz rołkázuié/ áby káždy ze wízyłtkich miáł y miáłteczek w krółéłtwie Polłkim iáđac kędyżkolwiek/ żeby Kráková nie mijáł: [...] máiá [...] iechác ná Kráków *SarnStat* 960, 967.

3. Przekraczac; transmeare Mącz (4) : Transmeo, Miyam, Przemiyam. *Mącz* 217b.

mijać co (2): *RejZwierz* 111v; część ziemie ołufzył/rołkázuiąc gornym mołłkim wodom/ áby brzegow y grobel łwych/ [...] wlypánych/ nie mijály/ á tám gdzie kazał/ łamály wełny łwoie/ y nážad łie wracály. *SkarŻyw* 258.

W *przen* [co] (1) : A tak więc przychadzaią ku oney zacności/ W ktorey [...] Iedno łczyra fláchetność á oná cna cnotá/ Ktora y Dyámenty y blyźczące złotá/ Gdyby była ná wadze bárzo s kloby mija *RejWiz* 7.

4. *Wystrzegać się, stronić od kogoś lub czegoś, unikać czego* (5) : Pánie młody/ Strzeż fie szkody/ [...] Mijay. *RejZwierc* A.

mijać kogo (1): Náuczywłly fie domá myęfzkák vchodzi ludzi/ [...] dobre ludzi/ przyacyoły/ a fáiády miya *GliczKsiąż* K6v.

mijać co (3): *WierKróc* B2v; DZiatki moié idźciełz tędy/ A mijaycie świetckie błędy. *KochMRot* A3v. Cf *W przeciwstawieniu*.

W przeciwstawieniu: »dzierzeć ... mijać« (1): Napyękniefza tho ná sławę Delija/ Kto s cnotą dzyerzy á niecnotę mija. *RejZwierc* 211v.

5. *Przemijać, przestawać istnieć, przepadać, ustawać; praeterire* *Mącz, Cn* (13) : *Mącz* 105c; ROłkofzy swiátá tego/ y krotchwile iego/ ci co w nich czás tyráią/ prędko z nimi miiáią *ArtKanc* R19; *GrabowSet* L2; Słowo y rozumienie náłze mija nic po łobie nie zoftáwuie. *SkarKaz* 485a.

W porównaniach (2): kácerstwo [...] iáko wodá z deždzu mętna/ y plugáłtwá z miałt/ z vlic/ y gor/ niołáca/ byłtro włtáie: ále wnet mijá *SkarŻyw* 374; *SkarKaz* 123a.

W charakterystycznych połączeniach: *mija(ją) krolestwa, słowo*.

Szereg: »mijać i upadać« (1): Niechże mi tá ziemiá všmierdnieie/ [...] y włzytki iey krolełtwá ktore iáko dym mijáią y vpadáią. *SkarKaz* 123a.

a. *O czasie* (6) : A iż też dzień żadny niemija/ ktoryby z łobą iakiey włafney ciężkości y szkody nieprzyniołł *KuczbKat* 430; *SkarŻyw* 479; *SkarKaz* 3a.

mijać komu (1): Ná włzem tu czály ty náłze/ tak nam rychłó mijáią/ Iáko rzeczy ktore ludzie tobie zá nic miewáią. *LubPs* T6.

W porównaniach (3): *LubPs* T6, X4v; Człowiek/ mowi Płalm [*Vulg Ps* 143/4] podobny do prożności/ dni iego iáko cień mijáią [*dies eius sicut umbra praetereunt*]. *SkarKaz* 422b.

W charakterystycznych połączeniach: *mija(ją) czas(y)* (3), *dzień, (a. dni)* (3).

a. *Ginąć* (1) : PRzebrnąwłzy młode látá y śrzedni wiek k temu/ Pilnie fie trzebá wczýć człowiekowi cnemu. Iáko iuż ma do końca przez to morze płynąć/ Aby fie gdzie ná brzegu nie przyłżło ochynąć. [...] Stráłżno gdy kto do po tu przyplýnąwłzy mija. *RejZwierc* 120v.

6. *Nie brać pod uwagę, pomijać, opuszczać (niekiedy z odcieniem lekceważenia)* (48) : Czym łye młody człowiek lepłzy? gdy łtrzeże łłów twoich: Toć iest móý cěl: nie day/ pánie/ mijác włtaw łwoich. *KochPs* 179; *SkarŻyw* 480; ZAden który ná Podwodzie iedzie/ podwodnéy odmiány miiác nie ma. *SarnStat* 974, 968.

mijać kogo (19): pan [...] wielé przes wzgardzóné v świata ludzie/ mijaiąc zácné/ łprawuie *MurzNT* 11; HErkules dziwny moczárz był/ co Smoki biyał/ Hidry/ Lwy/ okrutniki/ á pokorne miyał. *RejZwierz* 43, 65v; *BibRadz Gen* 18/3; nie baczyłz nic iż Pan twoy náwiedza cie/ vpomina cie/ [...] A ty przedłię niedbałz/ á ty przedłię mijáłz Páná łwego *RejPos* 196, 211v, [310] [2 r.]; *BudBib Gen* 18/3; *PaprpPan* Q2; Włzytki zátráciłz/ którzy cie [*Boga*] mijáią. *KochPs* 109; *SkarŻyw* 285; Iuż łye to do nas złoté látá náwracáią/ Kiedy głupie mijáiąc/ godnym rozdawáią. *PudłFr* 7; *Paprup* I3v; [*aby*

spożywani byli] za delacją fkarbową nikogo w tym nie miiając/ ani ochraniając. *SarnStat* 414; *KlonKr* Ev; *ZbylPrzyg* A3v. Cf »mijać [kogo]«, »mijać [kogo] z krolestwem«.

mijać co (17): Wfzytki ine przypadłości/ ludzkie wfzytczy mijaią A gdzie pani wylatuie/ wfzytczi o tym fpiewa ią [!] *RejJóz* C5; *Plotky* miai/ pana fluchay/A tak widzies klopota. *RejKup* b2; *GliczKsiqż* I2v; Tho zafie pímo Święte wfzytko mijalz/ y pálcem fie go namniey niedotykalz *KrowObr* 225v; *Leop* *A3v; Ine omyłki tych zacnych tłumáčzow mijam *BudNT przedm* c2, b4v; (*nagł*) Vpominek Pánu Zoilowi. (-) ZOile fkrzety z kłem twym wyoftrzonym/ Mijay prace me/ pyłkiem záiułszonym. Nie riy łbie *KlonKr* F4v; *OrzJan* 50; Iednak to mijaiąc/ z inego fundámentu dowodzim *SkarKaz* 155b. Cf *W przeciwstawieniach*, »chcąc mijać«, »opuszczać i mijać«, »mijać albo przechodzić«.

W połączeniu z przeczeniem wyraża prośbę, nakaz lub zalecenie wykonania czegoś (7): Iedno iádac nie miyay Stárołty Wárfzáwłkiego *RejZwierz* 65v; *BibRadz Gen* 18/3; pánie profze ieflim znalazł łáfkę w oczu twych profzę niemijay sługi twego [*ne quaeso transeas desuper servo tuo*] *BudBib Gen* 18/3; *SkarŻyw* 285; *OrzJan* 50; *SarnStat* 289, 947.

W przeciwstawieniach: »baczenie mieć, napadać, strzec, szukać ... mijać« (4): Iac íście práwym fercem vpominam wfzytki/ By cnoty pilnie ftrzegli/ á mijáli zbytki. *RejWiz* 194v; woleli [...] dom Herodow bogáty y fyny iego pyłzno vbráne [...] mijác/ á innego w żłobie vbogiego fzukác. *SkarŻyw* 27; nayedno batzenie mami ádrugie mijami *PaprUp* E; *OrzJan* 9.

W charakterystycznych połączeniach: *mijać ćwiczenie, miejsce, omyłki [czyje]*, *Pismo św., plotki, prace [czyje]*, *rzeczy, skład, ustawy, zbytki*; *mijać przypadłości ludzkie*; *mijać Pana [= Boga]*, *(ludzie) głupie, pokorne, zacne*; *mijać kogo z łaską*.

Zwroty: »chcąc mijać« (1): Wiele tu rzeczy chcąc miiam. *OrzJan* 11.

»mijać [kogo]« = *tu: śmierć mija kogoś, tzn. ktoś żyje, nie umiera* (1): O śmierci [...] Ciężka wfzytkim/ wfzędę twa we krwi nogá brodzi. Mnie niewiém czemu miialz/ gdyć bywam ná rázie *GórnTroas* 75.

»[kogo] z krolestwem mijać« = *nie brać kogoś pod uwagę jako kandydata do tronu* (1): kazał wfzytki fkarby ná Podebrán zwozić/ gdy obaczył iż fyny iego z krolestwem mijáli *BielKron* 327v.

Szeregi: »nie liczyć [czego] i mijać« (1): więc tego nie liczę/ Y mijam/ kto w niey [*w twej szczyrości*] czarny á kto biały. *GrabowSet* Y.

»opuszczać i mijać« (1): [*od krainy Paryjas*] puściliłmy fie precz/ dáleko płynąc/ wielełmy infzych wyłpow opułzczáli y mijáli *BielKron* 447.

»mijać albo przechodzić [co]« (1): [*abyśmy rozkazali*] pomoc miełczánóm dáwác/ y bronic przeciwko tym wfzytkim/ którzyby fie ważyć śmieli mijác álbo przechodzić fklády przeciw ich przywileióm. *SarnStat* 1230.

W przen (6) :

W przeciwstawieniach: »łapać, sięgać, szukać ... mijać« [*w tym: kogo* (2), *co* (1)] (3): Vżrzał młodzyeniec z gory/ á śmierć okrutna rozmáite łtany morduię/ dyabli iedny łápáią/ drugie mijaią *RejWiz* A6v; *RejZwierc* 220; Tákci fortuná zártkim kołem biega, Kocháných mija, zaniedbáných sięga. *KlonKr* Ev.

Frazy: «[kogo] mija pioro» = *tu o pominiętych, a godnych zapamiętania* (1): Tyśiąć ich miia pióro: by włytykié [stany ziemi] wyłłowić/ Z wóz papiéru/ wiek ná to potrzebáby złóżyć. *GosłCast* 10.

»sprawiedliwość niebo mija« = *zamiast sprawiedliwości dzieje się niesprawiedliwość* (1): Bo y tám [u grodu] ípráwiedliwość bárzo niebo mija/ Niżli przydzie do skutku pan Exekucija. *RejZwierc* 244v.

a. *W nawiązaniu do przypowieści biblijnej o miłosiernym Samarytaninie [kogo] (1)* : Ach moiá miła zrániona pátria/ Toć cie lewitá y pan s kłiędzem mija. Sámáritaná nie słychác dziś nigdy *RejZwierc* 223.

7. *Zmykać, czmyhać, uciekać; ustępować* (9) :

mijać ku komu (1), *ku czemu* (1): Ná bitwę się nię [!] vpijam/ Cudzy chmiel i ku łóžu mijam/ Máiąc záto że vspionym/ Lepiej leżeć niż z tłuczonym. *RybGęśli* B2v. *Cf* »mijać ku dyjabłu«.

mijać przed czym (2): Przed błýkányem twarzy yego [zagniewanego Boga] obłoki miyáły [nubes transierunt *Vulg Ps* 17/13]/ A grády z węglem ognińtym ná zyemyę pádały *LubPs* E, N2.

W połączeniu z rzeczownikiem w V sg tworzy formę poufalego odezwania się do drugiego człowieka (5): pán kilka fiędzie. Idzie ieden mimo nie/ rzeká miyay brácie *RejFig* Cc2v, A6; Iuż więc tám ítroná miyay/ pánie Symulacie/ Bo cie pewnie poznáią/ po lżywym kábacie. *RejZwierc* 134v; *Mijay* brácie złać tu ípráwá/ Obieřą tu y bez práwá. *RejZwierc* 237; *PaprPan* H2.

W porównaniu (1): A ípráwyedliwi nád nimi [złými] zwirzchność otrzymáją/ Włańnye yáko gdy cyemności przedednym miyáją *LubPs* N2.

W charakterystycznych połączeniach: mijać stronę; mijać ku dyjabłu, ku łóžu.

Zwrot: »mijać ku dyjabłu« (1): Ten rzekł/ miyay ku diabłu *RejFig* Ce2v.

8. *Przewyższać kogoś w czymś, prześcigać; wysuwać się na pierwszy plan [kogo] (3)* : A też gdy iest Electia To ieden drugiego mija Vbiegáiąc íe o głófy Dobrze nie idą zá włófy *RejRozpr* C3; *RejWiz* 26.

mijać w czym (1): pátrż iáko bełtia [delfin]/ Cnotą y miłófierdziem/ złęgo człéká miya. *RejZwierc* 119.

W charakterystycznych połączeniach: (o człowieku) mija jeden drugiego, jedna drugą; mija bestyja [czym] człęka.

9. *Puszczać w niepamięć, darować coś komuś, przebaczać, odpuszczać* (3) :

W połączeniu z przeczeniem (1): Pan powiedział/ Oto iá połozę [!] práwidło w pośrodku ludu moiego Izráelłkiego/ a iuż go więcey miiać nie będe [non adiiciam ultra pertransire eum] *BibRadz Am* 7/8.

Szereg: »odpuszczać (a. znosić) nieprawość i mijać występki [komu] (a. grzech) [czyj]« (2): odpuszczałz nieprawość/ y miiałz wyłtępek [transiens super praevaricationem] oštánkowi dziedzictwá twęgo. *BudBib Mich* 7/18; *SkarKazSej* 707b.

10. *Tracić [co]* (3) :

Zwrot: »wioskę (a. wieś) mijać« (2): Drugi więc śwá wiofkę mija Rozwiódlá go ínią deliya. *RejRozpr* Iv; Więcey ci was daleko co śwę wśi mijacie/ I oycowłkie Kredence u Zydow chowacie. *KochSat* A4v.

W przen (1) : Niechcąc ítárłzych śwych słuchác/ ná błędy wpadáią/ A zá tym požádný port Oyczyłty mijáią. *ZawJeft* 33.

Synonimy: 1. przechodzić; 2. obchodzić; 5. przepadać, ustawać; 6. opuszczać, pomietać; 7. uciekać; 8. przewyższać; 9. odpuszczać, przebaczać, zapominać; 10. utracać.

Formacje współrdzenne: mijać się, obmijać, omijać, pomijać, przemijać, wymijać, zmijać; minąć, minąć się, obminąć, ominąć, pominąć, przeminąć, przeminąć się, rozminąć się; uminąć, wyminąć.

Cf MIJAJĄCY, MIJANIE, MIJANY